[2019] 9 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 279

ਸੁਦੀਨ ਦਿਲੀਪ ਤਲੌਲੀਕਰ

ਬਨਾਮ.

ਪੋਲੀਕੈਪ ਵਾਇਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2019 ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ No.5528/2019)

15 ਜੁਲਾਈ, 2019

[ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908: ਜਾਂ. XXXVII, r. 3 (5)-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ 64.18 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੇ ਉਸੇ ਬਕਾਏ ਲਈ ਜਿਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਤਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 36.13 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਾਧੂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਜੋੜ 28.05 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਰ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀ। 3 ਜਾਂ. XXXVII, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਬਕਾਏ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ Rs.30 ਲੱਖ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ 2011 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2011 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਥਿਤ ਬਕਾਏ ਲਈ ਸਾਲ 2014 ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ

ਵਪਾਰਕ ਸੌਦੇ 03.06.2011 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਏ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਭੁਗਤਾਨ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਦੇਰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੋਲ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਪਾਅ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਸੂਲੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-ਅਦਾਲਤ, ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ 24.11.2015 ਉੱਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 14.12.2015 ਉੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਲੀਲ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ-ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਸਨ-ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉੱਥੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਆਧਾਰ ਸਨ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ

ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਅਸਥਿਰ ਸਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 - ਧਾਰਾ138।

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908: ਜਾਂ. XXXVII-ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼-ਬਚਾਅ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ-ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਸ਼ਕਤੀ-ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਬਚਾਅ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਕਲੀ ਜਾਂ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕੇ ਛੱਡਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ, ਬਚਾਅ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਉਲਟ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਅਜਿਹੀ ਵਿਵੇਕ ਨਿਰੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਵਿਵੇਕ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਰੱਖਿਆਃ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਲਤ ਸਵਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੱਬਟਾਊਨ ਲਿਮਟਿਡ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਵੇਕ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ ਸੌਦੇ 03.06.2011 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਏ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਦਸਤਖਤ ਅਤੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੋਲ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਸਾਧਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਪਾਅ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਸੂਲੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਬਚਾਅ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਸੀ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ

ਅਸਥਿਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 14,16 ਅਤੇ 17] [287-ਏ-ਡੀ, ਜੀ-ਐਚ; 288-ਏ-ਬੀ]

ਆਈ ਡੀ ਬੀ ਆਈ ਟਰੱਸਟੀਸ਼ਿਪ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹੱਬਟਾਊਨ ਲਿਮਟਿਡ (2017) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 568: [2016] 11 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 660-ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2016] 11 ਪੈਰਾ 3 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 660

2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 13155 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੂਡੀਕੇਚਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 27.02.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਵਰੁਣ ਸਿੰਘ, ਗੌਰਵ ਨਾਇਰ, ਆਕਾਸ਼ ਐੱਸ. ਅਚਾਰੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਣਤੀ ਭਟਨਾਗਰ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਜਨਾ ਸੱਦੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਯਾਤ ਲੋਢਾ, ਟੀ. ਮਹਿਪਾਲ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ 2015 ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1289 ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1908

(ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕੋਡ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ XXXVII ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ Rs.64,18,609/- ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ XXXVII ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਬਕਾਏ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ Rs.30,00,000/- ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਇਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਜਾਇਜ਼ ਬਕਾਏ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਨੁਕਸਦਾਰ ਸਮਾਨ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪੰਜ ਲੱਖ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਵੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਆਈ. ਡੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਟਰੱਸਟੀਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹੱਬਟਾਊਨ ਲਿਮਟਿਡ, 2017 (1) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 568.

4. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਾਲ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਏ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।

5. ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪੁਨਰਗਠਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਲਿਆਵੇਗਾ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 09.05.2010 ਤੋਂ 03.06.2011 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਕੇਬਲਾਂ ਅਤੇ ਤਾਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ। ਕੁੱਝ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਨੇ Rs.34,24,633/- ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, 01.04.2010 ਤੋਂ 10.03.2011 ਦਰਮਿਆਨ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ 1,88,377-ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। 01.03.2014 ਅਤੇ 01.03.2014 ਮਿਤੀ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਤਾ ਬਲੈਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜੋ Rs.34 ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 24,633/- 30.04.2014 ਉੱਤੇ ਸਾਬਕਾ ਲਿਖਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 01.08.2014 ਉੱਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਲਿਖਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

6. ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਤਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ 24.11.2015 ਉੱਤੇ Rs.36,13,410/- ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ Rs.28,05,199/- ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਦਾਅਵਾ 18 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਵਜੋਂ ਕੁੱਲ Rs.64,18,609/- ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

7. 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸੰਮਨ ਨੰਬਰ 105 ਮਿਤੀ 16.03.2016 ਵਿੱਚ, ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕੀਤੇ ਬਕਾਏ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ 14.12.2015 ਉੱਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ।

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸੰਮਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਕੁਝ ਅਸਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਥਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਲ 2011 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਲ 2011 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਥਿਤ ਬਕਾਏ ਲਈ ਸਾਲ 2014 ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ

ਦਸਤਖਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲਈ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਹੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਖੇਪ ਉੱਤੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਮਾਲ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੁਪਏ 5,00,000 ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਤੱਥ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ।

9. ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਨੇ ਮਿਤੀ 20.07.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਪਰ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤਰਕਹੀਣ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਤੋਂ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

10. ਆਦੇਸ਼ XXXVII, ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕੋਡ ਦਾ ਨਿਯਮ 3, ਸਬੰਧਤ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈਃ

“3. ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

XXXXX

(4) ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮ ਨੰਬਰ 4 ਏ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸੰਮਨ ਭੇਜੇਗਾ ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ

ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(5) ਬਚਾਅ ਪੱਖ, ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸੰਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਕੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸੰਮਨ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਆਗਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ' ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

XXXXX

11. ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਆਗਿਆ ਦੇ

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਖਾਵਾ ਜਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕੇ ਛੱਡਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਉਲਟ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਵੇਕ ਨਿਰੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਵਪਾਰਕ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇ ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

12. ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਕਾਏ ਜਾਂ ਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਕੀ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ Rs.30,00,000/- ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

13. ਹੱਬਟਾਊਨ ਲਿਮਟਿਡ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈਃ

“... 17.1. ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਇੱਕ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਜਿਸ ਦੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

17.2. ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੰਗਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਫੈਸਲੇ' ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

17.3. ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸੁਣਵਾਈ ਜੱਜ ਕੋਲ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਜਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਜੱਜ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਢੰਗ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਸਫਲ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਗੰਭੀਰ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

17.4. ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਜਬ ਹੈ ਪਰ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਜੱਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਢੰਗ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ, ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਇੰਨੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਮੂਲ

ਰਕਮ ਤੱਕ ਫੈਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

17.5. ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਸਲ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਮੁੱਦੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਤੁਰੰਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

17.6. ਜੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਕਾਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, (ਭਾਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ), ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ”

14. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਵਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਏ ਬਿਨਾਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ ਸੌਦੇ 03.06.2011 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਏ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਭੁਗਤਾਨ 01.03.2014 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਦੇਰ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਰਕ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਆਮ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ

ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੋਲ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਸਾਧਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਪਾਅ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਸੂਲੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 15. ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਸੂਟ 24.11.2015 ਉੱਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 14.12.2015 ਉੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਲੀਲ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸਮਾਨ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰੁਪਏ 5,00,000 ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।

16. ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਦਿਖਾਵਾ ਜਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਅਰਥ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਚਾਅ

ਪੱਖ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਬਚਾਅ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸੰਖੇਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਸੀ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

17. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਬਚਾਅ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀਆ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

18. ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate